

Indledningen er redigeret af Stine Guldahl Holst og Krista Stinne Greve Rasmussen  
Tilsyn ved ph.d. Vibeke A. Pedersen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med  
punktkommentarer, tekstredegørelse og faksimiler på [www.grundtvigsværker.dk](http://www.grundtvigsværker.dk)

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

# Indledning til “Povel Dons”

ved Kirsten Vad

## Indhold

- 1 Anledning
- 2 Povel Dons og venskabet med Grundtvig
- 3 Digtet
- 4 Anvendt litteratur

## 1 Anledning

Grundtvigs ungdomsven, Povel Dons, døde den 8. april 1843 i en alder af 60 år. I forbindelse med dødsfaldet skrev Grundtvig et mindedigt, men digtet blev først offentliggjort i 1867, i Christian Richardts antologi *Fra danske Forfattere. Digte og Skizzer*, som blev udgivet til fordel for de trængende i Slesvig (Richardt 1867, titelbladet). Grundtvig har sandsynligvis fundet digtet frem fra sine gemmer, efter at Richardt havde anmodet ham om et bidrag (Lundgreen-Nielsen 1981, s. 66).

## 2 Povel Dons og venskabet med Grundtvig

Povel Dons blev født to måneder senere end Grundtvig, den 19. november 1783. Deres venskab blev indledt, da Dons reagerede på Grundtvigs udgivelse af *Maskeradeballet i Dannemark 1808*, og de to fandt hurtigt et fælles grundlag i deres litterære og religiøse orientering. Omkring 1810 stod Dons Grundtvig specielt nær som både samtalepartner og støtte, ikke mindst i tiden omkring Grundtvigs sammenbrud i juledagene 1810, og han læste desuden korrektur på flere af Grundtvigs skrifter. Venskabet kom bl.a. til udtryk i tilegnelsesdigtet til Dons i *Optrin af Norners og Asers Kamp* (1811), som Dons havde bistået under udgivelsen.

I samme periode gennemgik de imidlertid hver især markante forandringer.

Grundtvig bevægede sig mod en stadig fastere bibeltro, mens Dons fra omkring 1811 brød sammen både fysisk og sjæleligt (Lundgreen-Nielsen 1981, s. 66). I et brev fra 1819 skrev hans søster: "Han er tabt for alle. Hans skjønne Sjæl er borte, og kun et meget svagt Legeme er tilbage for denne Verden" (citeret efter Schrøder 1890, s. 15).

I løbet af 1810'erne trak Dons sig gradvist tilbage fra omverdenen, og venskabet gled mere eller mindre ud. Grundtvigs sidste brev til ham er fra 1822, mens Dons endnu skrev til Grundtvig i 1829, 1838 og 1839. I et brev fra den 4. december 1839 erklærede Dons, at han stadig fulgte Grundtvigs virke, og at "Enhver Hæder og enhver Erkjendelse af Dig er og skal være mig dyrebar" (Schrøder 1875, s. 133).

Dons levede resten af sit liv i "stille afsind" indtil sin død i 1843 (Lundgreen-Nielsen 1981, s. 65). I et brev til Gunni Busck skrev Grundtvig i den anledning: "Nu endte da Povel Dons det sørgelige Skyggeliv og har, haaber jeg, begyndt et Nyt, der anderledes svarer til hans Ungdoms brændende Længsler og æventyrlige Drømme" (*Breve* 2, s. 371).

### 3 Digtet

"Povel Dons" består af 12 strofer, hvori Grundtvig skildrer Dons' virke som forfatter, deres venskab og hans sindstilstand, og undervejs trækker på både nordisk og græsk mytologi. Digtet er af litteraturforskeren Flemming Lundgreen-Nielsen blevet betegnet som "et af Grundtvigs bedste stykker lyrik overhovedet" (Lundgreen-Nielsen 1981, s. 76).

Strofe 1 indledes med en skildring af forgængeligheden som eksistensens grundvilkår, og i strofens anden halvdel træder teksten frem som et dødedigt, hvor Dons beskrives gennem verberne "visned, isned, døde". Stroferne 2–4 placerer Dons i romantikkens 'morgen', hvor "Skjalde-Solen" stiger over Norden. Her fremstilles han som blandt de første, der fornemmede århundredets åndelige opbrud, mens flertallet endnu sov.

I stroferne 5–7 begynder Grundtvig det egentlige portræt. Dons fremstilles først positivt som en pioner med særlig poetisk vågenhed (strofe 5–6), og venskabet mellem ham, Grundtvig og B.S. Ingemann fremhæves i strofe 7 (det var i Dons' hjem, at Grundtvig og Ingemann første gang mødtes, jf. Schrøder 1875, s. 37). Vendepunktet indtræffer i strofe 8, hvor sammenbruddet udtrykkes gennem den intensiverende ordlyd "Gjennemrystet, gjennemsuset, / Gjennemluet, overspændt". Stroferne 9–11 følger Dons gennem skyggelivet efter faldet og sammenligner ham med Ikaros, en "Vovehals med Flyvebælte / Kun af Vox, som Luer smelte" (strofe 10).

I den afsluttende 12. strofe indskrives Dons i en større mytisk og historisk sammenhæng som ledsager "paa Sangens Vej", og digtet søger i al dets ambivalens at overlevere hans minde.

Genremæssigt hører "Povel Dons" til dødedigtningen. I 1800-tallets tradition var genren ofte præget af trøst, idealisering og lovprisning af den afdøde. Denne konvention bryder Grundtvig med. I sine dødedigte tøver han ikke med at tegne et mere nuanceret og til tider kritisk billede af den afdøde (Lundgreen-Nielsen 1981, s.

76 f.). I “Povel Dons” skjuler han således ikke Dons' sammensatte personlighed, men fremhæver både hans styrker og hans svagheder. Et muligt hensyn til Dons' efterladte kan forklare, at Grundtvig undlod at offentliggøre digtet i 1843 og først lod det udkomme i 1867 (Lundgreen-Nielsen 1981, s. 76).

Læs mere

En detaljeret gennemgang af digtet findes hos Lundgreen-Nielsen 1981, s. 65-76.

## 4 Anvendt litteratur

- *Breve 2*, se Grundtvig, N.F.S. (1926).
- Grundtvig, N.F.S. (1808) *Maskeradeballet i Dannemark 1808. Et Syn*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1811) *Optrin af Norners og Asers Kamp*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1926) *Breve fra og til N.F.S. Grundtvig*, udg. Georg Christensen & Stener Grundtvig, bind 1-2, bind 2: (1821-1872). København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1981) “Rød og hvid i Billedsalen’. Grundtvigs døds- og mindedigte II” i *Grundtvig-Studier* 1981, s. 47–83. København.
- Richardt, Christian (1867) *Fra danske Forfattere. Digte og Skizzer*. København.
- Schrøder, Ludvig (1875) *Til Minde om Povel Dons, Grundtvigs og Ingemanns Ungdoms-Ven. Et efterladt Arbejde af Kristian Køster*. København.
- Schrøder, Ludvig (1890) “Paul Dons' første Ungdom, oplyst efter hidtil utrykte Breve fra ham til Chr. Molbech” i *Danskeren. Tidsskrift for Land og By*, udg. Frederik Nygård & Ludvig Schrøder, 3. bind, s. 1-21. Kolding.